

**TAUTINIŲ MAŽUMŲ MOKYKLŲ MOKINIŲ
LIETUVIŲ VALSTYBINĖS KALBOS
PAGRINDINIO UGDYMO PASIEKIMŲ PATIKRINIMO
EKSPERIMENTO REZULTATŲ ANALIZĖ**

Henrika Prosnikova (ŠPC)

Loreta Vilkienė (VU)

TURINYS

Įvadas	3 psl.
Analizės tikslai ir uždaviniai	3 psl.
Lietuvių valstybinės kalbos PUPP tikslai ir uždaviniai	3 psl.
Tikrinamos žinios ir gebėjimai	4 psl.
Patikrinimo sandara	4 psl.
Patikrinimo matrica	4 psl.
PUPP turinys	5 psl.
Bendroji analizuojamo PUPP testo charakteristika	9 psl.
Skaitymo gebėjimų tikrinimo atlikties analizė	10 psl.
I skaitymo užduoties analizė	12 psl.
II skaitymo užduoties analizė	13 psl.
Trumpos skaitymo sando analizės išvados	17 psl.
Klausymo gebėjimų tikrinimo atlikties analizė	18 psl.
I klausymo užduoties analizė	18 psl.
II klausymo užduoties analizė	20 psl.
Trumpos klausymo sando analizės išvados	21 psl.
Rašymo gebėjimų tikrinimo atlikties analizė	22 psl.
Trumpos rašymo sando analizės išvados	27 psl.
Kalbos vartojimo gebėjimų tikrinimo atlikties analizė	28 psl.
Trumpos kalbos vartojimo sando analizės išvados	30 psl.
Bendros išvados ir siūlymai	30 psl.

IVADAS

2006 m. lapkričio 24 d. buvo atliktas eksperimentas, kurio tikslas – įvertinti pagal naują Lietuvių valstybinės kalbos Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP) programą parengtų užduočių kokybę ir atitikimą kandidatų lygiui. Bandyje dalyvavo 509 mokiniai iš 37 mokyklų (11 savivaldybių).

PUPP eksperimento rezultatų analizė – tiriamasis darbas, ieškantis atsakymo, kaip veikia nauja PUPP programa ir kokio pobūdžio užduotis tikslingiausia rengti, kad būtų tinkamiausiai patikrinti mokinių, baigiančių pagrindinę mokyklą, valstybinės kalbos vartojimo gebėjimai.

PUPP eksperimento rezultatų analizėje pateikiama:

- informacija apie lietuvių valstybinės kalbos PUPP tikslus, uždavinius, apie tikrinamas ugdymo turinio sritis ir esminius kiekvienos tikrinamos srities gebėjimus, jų kokybę;
- eksperimento užduočių dalykinis įvertinimas;
- pateikiama patarimų lietuvių kalbos mokytojams, PUPP programos ir testų užduočių rengėjams.

Ši analizė skiriama NEC darbo grupei, rengiančiai PUPP programas ir testų užduotis, lietuvių kalbos mokytojams, PUPP testo vertintojams.

ANALIZĖS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Lietuvių valstybinės kalbos PUPP eksperimento rezultatų analizės tikslas – nustatyti, ar pagal naują PUPP lietuvių valstybinės kalbos programą sukurtos užduotys tinkamai tikrina tikslinės grupės kandidatų gebėjimus.

Atliekant kokybinę analizę buvo keliami tokie konkretūs uždaviniai:

- aptarti keturių kalbinės kompetencijos ugdymo sričių: skaitomo teksto supratimo (skaitymas), klausomo teksto supratimo (klausymas), teksto kūrimo raštu (rašymas) bei lingvistinės kompetencijos (kalbos vartojimas) – gebėjimus, atsiskleidusius eksperimentuojant;
- pateikti detalią rezultatų analizę, akcentuojant užduočių sudarymo problemas, nurodant trūkstamus gebėjimus, klaidingų atsakymų radimosi priežastis;
- pateikti rekomendacijų PUPP lietuvių valstybinės kalbos programos ir užduočių rengėjams, lietuvių kalbos mokytojams, PUPP testų vertintojams.

LIETUVIŲ VALSTYBINĖS KALBOS PUPP TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Lietuvių valstybinė kalba mokiniams, besimokantiems pagal pagrindinio ugdymo programas nelietuvių mokyklose, yra privalomas dalykas, kurio tikslas – sudaryti sąlygas mokiniui išsiugdyti bendravimo lietuvių kalba kompetenciją, sudarančią prielaidas kiekvieno mokinio visaverčiam asmeniniam gyvenimui, sėkmingai pažintinei, visuomeninei bei būsimei profesinei veiklai.

Baigdamas pagrindinio ugdymo programą mokinsys, bendraudamas lietuvių kalba žodžiu ir raštu, turėtų gebėti reikšti vertybines nuostatas, parodyti savo socialinę ir kultūrinę brandą. Patikrinimo metu mokinių vertybinės nuostatos nevertinamos.

Patikrinimu siekiama:

- sudaryti sąlygas mokiniams atskleisti savo lietuvių kalbos ir literatūros žinias bei komunikavimo lietuvių kalba gebėjimus;
- įvertinti kiekvieno mokinio lietuvių kalbos ir literatūros žinias bei komunikavimo lietuvių kalba gebėjimus;
- sudaryti sąlygas mokyklai nustatyti ir įvertinti lietuvių valstybinės kalbos mokymo veiksmingumą ir priimti tinkamus sprendimus dėl jo tobulinimo.

TIKRINAMOS ŽINIOS IR GEBĖJIMAI

Siekdami lietuvių valstybinės kalbos mokymosi tikslų, baigdami pagrindinio ugdymo programą mokiniai turi išsiugdyti pakankamų gebėjimų sėkmingai vartoti lietuvių kalbą įvairiose gyvenimo situacijose bendravimo, mokymosi ir kitiems poreikiams tenkinti.

Tikrinami šie komunikavimo lietuvių kalba gebėjimai:

- suprasti skaitomus ir klausomus tekstus atsižvelgiant į sociokultūrinį kontekstą, adresato tikslus;
- kurti tekstus (monologus ir dialogus) žodžiu ir raštu atsižvelgiant į sociokultūrinį kontekstą, adresanto tikslus;
- vartoti tinkamas gramatines formas ir konstrukcijas, tinkamą žodyną; taikyti pagrindines lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos taisykles; laikytis lietuvių kalbos tarties normų;
- taikyti sociokultūrinės žinias siekiant sėkmingai bendrauti lietuvių kalba;
- taikyti įvairias supratimo ir kompensavimo strategijas.

PATIKRINIMO SANDARA

Patikrinimas sudarytas iš 2 dalių:

- žodžiu: monologas, dialogas (pokalbis);
- raštu: testas.

Monologu ir dialogu tikrinami kalbėjimo gebėjimai. Ši PUPP dalis eksperimentu nebuvo tikrinama, tad toliau analizėje ir neaptariama.

Testu tikrinami klausomo ir skaitomo teksto supratimo, rašymo gebėjimai, kalbos vartojimo įgūdžiai.

PUPP testo sandara (be kalbėjimo dalies, kuri šiame eksperimente nebuvo tikrinama) ir trukmė pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė

Patikrinimo dalys	Veiklos sritys	Trukmė	Iš viso
Dalis raštu	Skaitymas	40 min.	155 min.
	Rašymas	50 min.	
	Kalbos vartojimas	30 min.	
	<i>Pertrauka</i>	15 min.	
	Klausymas	20 min.	

Taigi patikrinimas raštu yra dviejų dalių: 120 minučių skirta skaitymo, rašymo ir kalbos vartojimo gebėjimams tikrinti, po 15 min. pertraukos vykdoma antroji patikrinimo dalis – klausymas. Jo trukmė – 20 min.

PATIKRINIMO MATRICA

Patikrinimo matricos paskirtis – užtikrinti proporcingą kalbos recepcinių ir produkcinių gebėjimų tikrinimo santykį. Šis santykis (dėl jau nurodytų priežasčių be kalbėjimo dalies) pateikiamas 2 lentelėje. Rengiant patikrinimo užduotis turi būti (ir kuriant eksperimento užduotis buvo laikomasi) laikomasi pateiktų proporcijų.

2 lentelė

Tikrinamos sritys / Tikrinami gebėjimai	Klausymas	Skaitymas	Rašymas	Kalbos vartojimas	Svarba %
Recepcija	10	15	5	10	45
Produktivumas	–	–	20	15	55
Iš viso (%)	10	15	25	25	100

PUPP TURINYS

Patikrinimo turinio pagrindas – bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų dalis 9-10 klasių koncentrui. Kaip jau buvo minėta, toliau aptariama tik testo raštu dalis.

Patikrinimo užduotimis gali būti tikrinama, kaip mokinys geba bendrauti, suprasti ir perteikti informaciją sociokultūrinėmis temomis ir potemiais, išvardytais 3 lentelėje.

3 lentelė

Eil. Nr.	Temos	Potemiai
1	Jaunimo gyvenimas	Bendraamžių grupės; siekiai; santykiai su artimaisiais; konfliktai ir jų sprendimas; draugystė ir meilė; gyvenimo prasmės ieškojimas
2	Lietuvos mokykla	Mokyklos samprata; gyvenimas mokykloje; bendravimas ir bendradarbiavimas, mokinių ir mokytojų santykiai; mokykla ir vietos bendruomenė
3	Žmogus ir gamta	Lietuvos kraštovaizdis; ekologiniai klausimai, žmogaus ir gamtos santykiai
4	Žmogus ir visuomenė	Lietuva ir pasaulis žiniasklaidoje; jaunimo įvaizdis žiniasklaidoje; menas, kultūra, politika žiniasklaidoje
5	Lietuvos istorijos puslapiai	Svarbiausios Lietuvos praeities epochos, datos, istoriniai įvykiai ir kt.
6	Žmogus ir mokslas	Žymūs Lietuvos mokslininkai ir jų nuopelnai; Vilniaus universiteto istorijos bruožai
7	Lietuvių tradicijos ir papročiai, šventės	Lietuvių gyvenimo būdas, tikėjimas, papročiai. Šventės
8	Žmogus ir menas	Žymiausi Lietuvos menininkai, jų kūryba, pvz., M. K. Čiurlionis – dailininkas ir kompozitorius
9.	Lietuvių tautosaka ir literatūra	Tautosakos pasaulis paauglio akimis XIX a. antrosios pusės tautinio sąjūdžio literatūra XX ir XXI a. lietuvių literatūros meistrai (žr. Bendrąsias programas)

Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose (Priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas. V, 2003), akcentuojama, kad lietuvių valstybinės kalbos mokymas grindžiamas visų kalbinės veiklos rūšių derme. Tad PUPP vertinamos visos kalbinės veiklos rūšys: kalbėjimas, rašymas, skaitymas ir klausymas, be to, kalbos vartojimo gebėjimai.

Iki 2007 m. nebuvo tikrinami mokinių, kuriems lietuvių kalba yra ne gimtoji, o valstybinė, klausymo gebėjimai. Tad siekiant pašalinti šią komunikacinės kompetencijos tikrinimo spragą 2006 m. patvirtinta nauja pagrindinės mokyklos baigimo pasiekimų tikrinimo programa, kuri įpareigoja tikrinti ir moksleivių klausomo teksto suvokimo gebėjimų lygį. Tad klausymas akcentuojamas kaip lygiavertis kalbėjimui, rašymui, skaitomo teksto supratimui.

Toliau aptariami kiekvienos PUPP eksperimente tirtos kalbinės veiklos rūšies dalykai.

Klausymui tikrinti keliami šie reikalavimai:

- klausymo gebėjimai gali būti tikrinami viena arba keliomis užduotimis;
- tikrinami klausymo gebėjimai, užduočių tipai ir pan. pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Bendra klausymo tikrinimo trukmė	20 minučių
Klausomų tekstų parametrai	1. Tekstai autentiški arba minimaliai adaptuoti. 2. Kalba bendrinė. 3. Bendra tekstų apimtis – apie 400 žodžių. 4. Tekstai išklausomi du kartus.
Tekstai, jų pobūdis	Radio laidų įrašai: anonsas, anotacija, instrukcija, interviu, mokslo populiarinimo tekstas, pranešimas, reklama, reportažas, skelbimas ir pan.
Tikrinami gebėjimai	1. Suprasti: 1.1. temą, 1.2. pagrindinę mintį, 1.3. esmę, 1.4. svarbias detales, 1.5. požiūrius ir nuomones. 2. Taikyti tinkamas (pagal užduotį) supratimo strategijas.
Užduočių tipai	1. Uždarąjo tipo užduotys: 1.1. įvertinti teiginius (teisingas, neteisingas) teksto atžvilgiu; 1.2. pasirinkti tinkamą informaciją (klausant teksto atrinkti reikalingą informaciją); 1.3. susieti informaciją. 2. Atvirojo tipo užduotys: 2.1. įrašyti į tekstą ar jo santrauką praleistus žodžius ar skaičius; 2.2. užpildyti lentelę, pažymėti objektus žemėlapyje ar schemeje; 2.3. atsakyti į pateiktus klausimus.

Skaitymui, arba skaitomo teksto supratimui, tikrinti keliami šie reikalavimai:

- skaitymo gebėjimai gali būti tikrinami viena arba keliomis užduotimis;
- tikrinami skaitymo gebėjimai, užduočių tipai ir pan. pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Bendra skaitymo tikrinimo trukmė	40 minučių
Skaitymą parametrų tekstų	1. Tekstai autentiški arba minimaliai adaptuoti. 2. Kalba bendrinė. 3. Bendra tekstų apimtis – apie 600-800 žodžių.
Tekstai, jų pobūdis	1. <u>Negrožiniai</u> : 1.1. mokslo populiarusis, 1.2. informaciniai, instruktuojamieji: anonsas, anotacija, instrukcija, laiškas, reklama, skelbimas ir kt., 1.3. publicistiniai: interviu, kronika, pranešimas, recenzija, reportažas, straipsnis ir kt. 2. <u>Grožiniai</u> : apysakų, apsakymų, dramų, poemų, romanų ištraukos.
Tikrinami gebėjimai	1. Suprasti: 1.1. temą, 1.2. pagrindinę mintį, 1.3. esmę, 1.4. svarbias detales, 1.5. požiūrius ir nuomones, 1.6. loginę teksto struktūrą, 1.7. loginius ir prasminius teksto ryšius, 1.8. minties plėtojimo nuoseklumą. 2. Skirti: 2.1. faktus ir nuomones; 2.2. argumentus ir pavyzdžius. 3. Rasti ir įvertinti reikiamą informaciją. 4. Atsirinkti, palyginti ir apibendrinti informaciją, daryti išvadas. 5. Taikyti tinkamas (pagal užduotį) teksto supratimo strategijas.
Užduočių tipai	1. Uždarąjo tipo užduotys: 1.1. rasti teksto turinį atitinkančius teiginius iš kelių pateiktųjų; 1.2. atrinkti / sugrupuoti tekstus pagal temas; 1.3. nustatyti, kurie teiginiai iš pateiktųjų susiję su vienu iš kelių pateiktųjų tekstų; 1.4. parinkti tekstų / pastraipų pavadinimus naudojantis sąrašu; 1.5. rasti iš teksto išimtų sakinių / pastraipų vietą tekste. 2. Atvirojo tipo užduotys: 2.1. įrašyti į tekstą ar jo santrauką praleistus žodžius, sakinius, naudojantis sąrašu ar be jo; 2.2. atsakyti į pateiktus klausimus; 2.3. parašyti teksto pradžią, pabaigą ar santrauką; 2.4. parašyti tinkamus teksto ar nurodytų pastraipų pavadinimus (be pateikto sąrašo); 2.5. užpildyti lentelę, nubraižyti schemą, pažymėti objektus žemėlapyje, sudaryti grafiką, diagramą ir pan.

Rašymui tikrinti keliami šie reikalavimai:

- rašymo gebėjimai gali būti tikrinami viena arba keliomis užduotimis;
- rašymo užduotyje (įvestyje) turi būti nurodyta konkreti komunikacinė situacija, susijusi su sociokultūrinėmis temomis, nurodytomis 3 lentelėje.
- tikrinami rašymo gebėjimai, užduočių tipai ir pan. pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė

Rašymo tikrinimo trukmė	50 minučių
Bendra kuriamų tekstų apimtis	apie 200 žodžių
Tikrinami gebėjimai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pasirinkti tinkamą minčių dėstymo tipą: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. pasakojimą, 1.2. aprašymą, 1.3. svarstymą. 2. Laikytis nurodyto rašomo teksto žanro, jo struktūros ir formos reikalavimų. 3. Atrinkti reikiamą informaciją, mintis ir pan. ir tinkamai ją pateikti. 4. Logiškai, nuosekliai, išsamiai išdėstyti kuriamo teksto turinį. 5. Pateikti faktus, juos pakomentuoti, palyginti bei vertinti. 6. Argumentuoti teiginius. 7. Argumentuotai reikšti savo nuomonę, pailustruoti ją pavyzdžiais. 8. Pasirinkti tinkamas kalbinės raiškos priemones (žodyną, gramatikos formas ir konstrukcijas) ir taisyklingai jas vartoti. 9. Pasirinkti tinkamą rašymo stilių pagal rašymo tikslą ir situaciją ir jo laikytis. 10. Taikyti lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos taisykles. 11. Tikslingai naudotis įvairiomis rašymo ir kompensavimo strategijomis.
Užduočių tipai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atvirojo tipo užduotys. Parašyti: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. asmeninį ar oficialų laišką; 1.2. straipsnį į spaudą ar mokyklos laikraštį pagal pateiktą planą / nuorodas; 1.3. atsiliepimą apie filmą, knygą, renginį ir pan.; 1.4. pasakojimą su aprašymo elementais; 1.5. instrukciją; 1.6. teksto pradžia, pabaigą ar santrauką.

Kalbos vartojimui tikrinti šie reikalavimai:

- kalbos vartojimo gebėjimai gali būti tikrinami keliomis užduotimis;
- kalbos vartojimo gebėjimai tikrinami užduotimis, kurių pagrindą sudaro įvairių sociokultūrinių temų ir potemių (žr. 3 lentelę) autentiški arba minimaliai adaptuoti rašytiniai tekstai ar atskiri sakiniai.
- tikrinami kalbos vartojimo gebėjimai, užduočių tipai ir pan. pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė

Tikrinami gebėjimai	1. Vartoti kontekste tinkamą žodyną. 2. Vartoti tinkamas gramatines formas ir konstrukcijas. 3. Sieti formą su reikšme. 4. Taikyti rašybos ir skyrybos taisykles.
Užduočių tipai	1. Uždarąjo tipo užduotys: 1.1. parinkti žodį ar jo formą, tinkamą gramatinę konstrukciją iš kelių pateiktųjų. 2. Atvirojo tipo užduotys: 2.1. pavartoti reikiamas vardažodžio formas; 2.2. pavartoti tinkamas asmenuojamąsias veiksmažodžio formas; 2.3. pavartoti tarnybines kalbos dalis (jungtukus, prielinksnius ir pan.).

BENDROJI ANALIZUOJAMO PUPP TESTO CHARAKTERISTIKA

Ekspimente pateiktas testas buvo sudarytas iš tokių užduočių:

I. Skaitymo sandas:

- 1 užduotis : atvirojo tipo – parašyti teksto santrauką.
- 2 užduotis: atvirojo tipo – atsakyti į klausimus.

II. Klausymo sandas:

- 1 užduotis: atvirojo tipo – atsakyti į klausimus.
- 2 užduotis: atvirojo tipo – įrašyti į teksto santrauką praleistus žodžius ar skaičius.

III. Rašymo sandas:

- 1 užduotis: atvirojo tipo – parašyti straipsnį pagal pateiktas nuorodas.

IV. Kalbos vartojimo sandas:

- 1 užduotis: uždarojo tipo – parinkti žodį iš trijų pateiktųjų.
- 2 užduotis: atvirojo tipo – pavartoti reikiamas vardažodžio formas.
- 3 užduotis: atvirojo tipo – pavartoti tinkamas asmenuojamąsias veiksmažodžio formas.
- 4 užduotis: uždarojo tipo – parinkti prielinksnį iš sąrašo.
- 5 užduotis: uždarojo tipo – parinkti jungtuką iš sąrašo.

Atlikus statistinę užduočių analizę paaiškėjo, kad testas kandidatams pasirodė nesunkus – jo sunkumo rodiklis 58,76. Testo skiriamoji geba gera – 38,04. Atskirų testo sandų sunkumo ir skiriamosios gebos rodikliai pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

	Skaitymo sandas	Klausymo sandas	Rašymo sandas	Kalbos vartojimo sandas
Sunkumas	41,30	92, 46	48,68	65,82
Skiriamoji geba	22,85	19,21	52,63	40,11

Iš lentelės matyti, kad normalaus sunkumo kandidatams buvo rašymo užduotis. Atlikti kalbos vartojimo užduotis kandidatams buvo nesunku, o klausymo sandas visiškai nesukėlė jokių problemų, kitaip tariant, buvo gerokai per lengvas. Įdomu tai, kad skaitymo užduočių sunkumo rodiklis yra kiek pasislinkęs į sunkumo pusę. Tačiau tas poslinkis nėra labai didelis.

Analizuojant rezultatus buvo svarbu palyginti miesto ir kaimo mokyklų mokinių atliktis ir įvertinti, ar aplinka turi lemiamos įtakos pasiekimų lygiui. Statistinė analizė atskleidė, kad miesto mokiniams testas pasirodė esąs lengvesnis – sunkumo rodiklis 61,00, o kaimo – šiek tiek sunkėlesnis – sunkumo rodiklis 56,18. Tačiau abiejų tikslinių grupių atlikčių analizė parodė, kad sunkumo rodiklis yra pasislinkęs į lengvumo pusę. Lyginant skiriamosios gebos rodiklius, reikia pasakyti, kad testas geriau diskriminavo kaimo vaikus (skiriamoji geba 40,21) nei miesto (skiriamoji geba 35,09). Taigi esama menkų miesto ir kaimo mokinių rezultatų skirtumų. Jie pateikti 9 lentelėje.

9 lentelė

Maksimalus surinktas taškų skaičius

	Kaimo mokiniai	Miesto mokiniai
Skaitymas (iš viso 15)	12	13
Klausymas (iš viso 10)	10	10
Rašymas (iš viso 25)	25	24
Kalbos vartojimas (iš viso 25)	24	25
Bendras testo taškų skaičius (iš viso 75)	69	71

Iš 9 lentelės matyti, kad tiek miesto, tiek kaimo mokinių rezultatai skiriasi tiek nereikšmingai, kad galima daryti išvadą, jog tiek vienos, tiek kitos grupės valstybinės kalbos mokėjimo gebėjimai yra vienodi.

Kitas svarbus klausimas, į kurį reikėjo atsakyti analizuojant eksperimentinius darbus: ar neišryškėja žymesnių skirtumų tarp lenkiškų ir rusiškų mokyklų mokinių rezultatų. Paaiškėjo, kad abiem tikslinėm grupėm testas nebuvo sunkus: lenkiškų mokyklų mokinių atlikčių sunkumo rodiklis – 60,05, rusiškų – 57,69. Skiriamoji geba: lenkiškų mokyklų – 38,84, rusiškų – 37,04. Tad matyti, jog skirtumai labai nedideli. Abiejų grupių rezultatai pagal surinktų taškų skaičių pateikti 10 lentelėje.

10 lentelė

Lenkiškų ir rusiškų mokyklų mokinių surinktas maksimalus taškų skaičius

	Lenkiškų mokyklų mokiniai	Rusiškų mokyklų mokiniai
Skaitymas (iš viso 15)	12	13
Klausymas (iš viso 10)	10	10
Rašymas (iš viso 25)	25	24
Kalbos vartojimas (iš viso 25)	25	25
Bendras testo taškų skaičius (iš viso 75)	71	70

Iš 10 lentelės matyti, kad tikslinių grupių rezultatų skirtumų beveik nėra.

Toliau išsamiau analizuojamas kiekvienas eksperimentinio PUPP testo sandas.

SKAITYMO GEBĖJIMŲ TIKRINIMO ATLIKTIES ANALIZĖ

Kaip jau buvo minėta, skaitymo sande buvo pateiktos dvi atvirojo tipo užduotys. Kandidatams reikėjo skaityti skirtingo pobūdžio tekstus:

- 1 užduoties pagrindas buvo mokslo populiarusis tekstas iš žurnalo *Psichologija tau* (2006, Nr. 1) *Vyrai ir moterys iš tos pačios planetos*.
- 2 užduoties pagrindas – grožinis tekstas – Bitės Vilimaitės novelė *Kada piešime perlinę vištelę?*

Atliekant 1 užduotį, iš 13 teksto sakinių reikėjo atrinkti pagrindinės teksto informacijos sakinius ir pateikti santrauką. Antroji užduotis reikalavo trumpai atsakyti į klausimus, susijusius su tekstu. Statistinė analizė atskleidė, kad aptariamų užduočių sunkumas ir skiriamoji geba skirtinga. Aptariamai rodikliai pateikti 9 lentelėje.

11 lentelė

	1 užduotis	2 užduotis
Sunkumas	28,06	47,90
Skiriamoji geba	11,71	28,62

Aiškiai matyti, jog pirmoji užduotis kandidatams buvo sunki ir juos diferencijavo gana menkai, kitaip tariant, tiek stiprieji, tiek silpnieji mokiniai ją atliko prastai. Antrosios užduoties sunkumas normalus, o skiriamoji geba daug geresnė nei pirmosios.

Maksimalus taškų skaičius, kurį galėjo surinkti kandidatas, teisingai atlikęs abi skaitymo užduotis – 15. Šio rezultato nepavyko pasiekti nė vienam laikiusiajam. Daugiausiai – 13 taškų – surinko maža dalis kandidatų – 0,20 proc. Didžioji dalis kandidatų surinko 4–8 taškus (atitinkamai 11,59–13,36 proc.). Daugiausia kandidatų (19,25 proc.) surinko 6 taškus, t. y. beveik vidurkį.

Kandidatų buvo prašoma įvertinti, ar užduotys jiems pasirodė normalaus sunkumo. 69,35 proc. laikiusiųjų testą pažymėjo, kad skaitomo teksto supratimo užduotys jiems yra normalaus sunkumo. 23,38 proc. manė, kad užduotys yra per sunkios, o 3,34 proc. – kad per lengvos. Atsižvelgiant į rezultatus galima manyti, kad iš tikrųjų užduotys buvo normalaus sunkumo, tik kai kurioms atlikti pritrūko išlavintų gebėjimų (apie tai plačiau kalbama aptariant konkrečias užduotis).

Taip pat buvo bandomas ir laikas, skirtas kiekvienam testo sandui atlikti. Skaitymo užduotims testo rengėjai buvo numatę 40 min. 77,80 proc. kandidatų spėjo atlikti užduotis nurodytu laiku arba net kiek greičiau. Tačiau buvo 15,13 proc. laikiusiųjų, kurie manė, kad laiko skirta per mažai. Apibendrinus rezultatų ir atliktis laiko santykį, galima manyti, kad 40 min. – pakankamas laikas tokioms užduotims, atlikti.

Apžvelkime kiekvieną užduotį išsamiau.

PIRMOSIOS SKAITYMO UŽDUOTIES ANALIZĖ

PUPP eksperimentui buvo pateikta tokia pirmoji teksto supratimo testo užduotis:

SKAITOMO TEKSTO SUPRATIMO TESTAS (Trukmė – 40 min.)

1 užduotis. Perskaitykite tekstą (visi jo sakiniai sunumeruoti). Parenkite teksto santrauką: į lentelę po tekstu eilės tvarka surašykite 5 svarbiausių (pagrindinės teksto informacijos) sakinių numerius.

1 sakiny – pavyzdys.

5 taškai (vienas taškas už vieną teisingai parinktą sakinį).

Vyrai ir moterys – iš tos pačios planetos

1. Žiniasklaidoje vis dažniau tvirtinama, kad vyrai ir moterys psichologiškai yra labai skirtingi, tarsi jie būtų kilę iš skirtingų planetų. 2. Tačiau remiantis naujausių tyrimų duomenimis galima teigti, jog lyčių skirtumai yra gerokai perdėti.

3. Amerikiečių psichologė J. S. Hyde atliko mokslinį darbą, kuriuo apibendrino 46 tyrimų, atliktų siekiant nustatyti vyrų ir moterų skirtumus, duomenis. 4. Tyrimo metu buvo lyginami lyčių mokymosi gebėjimai, bendravimo žodžiais ir judesiais ypatumai, savo vertės ir agresijos lygis ir daugybė kitų savybių. 5. Paaiškėjo, kad pastebima mažai lyčių skirtumų. 6. Pavyzdžiui, reikšmingai skyrėsi tik vyrų ir moterų judėjimo gebėjimai, konkrečiau – tolis, į kurį numetamas kamuoliukas, agresijos lygis ir kai kurie kiti dalykai. 7. Kitaip tariant, jei kokių skirtumų ir esama, tai juos lengviau paaiškinti ne tiriamo žmogaus lytimi.

8. Šis tyrimas parodė „skirtingų planetų gyventojų“ idėjos nepagrįstumą ir turėtų padėti kovoti su tokio įsitikinimo daroma žala. 9. Mokslininkės nuomone, dėl vyraujančio įsitikinimo neretai šeimose net nebandoma spręsti konfliktų, nes neva „vyras ir moteris pernelyg skirtingi, kad vienas kitą suprastų“. 10. Be to, vis dar nepalankiai žiūrima į karjeros siekiančias moteris, nors nėra jokių duomenų, kad pagal savo gebėjimus jos to būtų vertos mažiau nei vyrai. 11. Mokyklose nesitikima, kad mergaitės supras matematiką, nes kažkodėl manoma, kad jos tam negabios... 12. Vardyti galima būtų ir toliau...

13. Taigi J. S. Hyde tyrimo išvados visuomenei turėtų padėti suprasti, kad ir vyrai, ir moterys yra iš tos pačios – Žemės – planetos, ir jie turi daugiau panašių nei skirtingų bruožų.

(Saltinis: „Psichologija tau“, 2006, Nr. 1)

Atsakymai

1					
---	--	--	--	--	--

Kandidatas, teisingai atlikęs užduotį, galėjo surinkti 5 taškus. Analizė parodė, kad maksimumą taškų surinko tik 0,98 proc. Daugiausiai kandidatų – 57, 56 proc. – surinko tik vieną tašką. 11,20 proc. užduoties visai neatliko. Iš pastarųjų 9,82 proc. bandė atlikti, bet jiems sakinių teisingai atrinkti nepavyko, o 3,14 proc. iš viso nebandė užduoties atlikti, nors užduoties formuluotė buvo aiški (tik 0,20 proc. nurodė, kad nesuprato, ko reikalaujama).

Kodėl kandidatams užduotis pasirodė sunkoka? Galima spėti, kad priežastis glūdi mokymo procese. Reikia pripažinti, kad mokomojoje medžiagoje yra ne per daugiausiai tokio pobūdžio užduočių, siūlomų atlikti raštu. Galima daryti prielaidą, kad glaudinti skaitomą tekstą mokomasi žodžiu, tad turbūt retas mokytojas skiria daugiau dėmesio mokydamas savarankiškai raštu rasti pagrindines mintis ir jas pateikti kaip santrauką. Negalima teigti, kad to visai nėra mokoma. Tiesiog tai daroma kito tipo užduotimis, pvz., *taip / ne/ tekste neparašyta*. Tad rasti pagrindines teksto mintis kandidatai pajėgūs, bet neturi įgūdžių atlikti būtent PUPP eksperimentiniame teste pateikto tipo užduotis. Tai liudija ir faktas, kad buvo nemažai mokinių, kurie tinkamas mintis rado, tačiau į atsakymų lentelę surašė ne eilės tvarka, o bet kaip. Žinoma, vertinant toks atsakymas buvo laikomas klaida, nes užduotis reikalavo santraukos sakinius pateikti būtent *eilės tvarka*. Kaip jau buvo užsiminta, tai rodo, jog užduoties formatas kandidatams nėra žinomas. Dėl šios priežasties 2007 m. PUPP testo rengėjams siūloma pagalvoti, ar verta rengti tokio pobūdžio užduotį šiais mokslo metais, kurios atlikties rezultatus iš dalies lemia ir tai, kad mokiniai nėra įgudę atlikti tokio formato užduotis.

ANTROSIOS SKAITYMO UŽDUOTIES ANALIZĖ

PUPP eksperimentui buvo pateikta tokia pirmoji teksto supratimo testo užduotis:

2 užduotis. Perskaitykite tekstą ir atlikite užduotis.

Atsakymus į klausimus formuluokite savais žodžiais – kitais, nei pasakyta tekste.

*Atsakydami į pasirenkamojo atsakymo klausimą, pažymėkite **tik vieną**, Jūsų manymu, teisingą variantą.*

10 taškų (20:2=10 taškų)

Bitė Vilimaitė Kada piešime perlinę vištelę?

Evelina, maža, užsispyrusi mergaitė, stovėjo ir žiūrėjo, kaip mama pakuojasi daiktus.

– Aš kasdien skambinsiu, – kalbėjo mama. – Palieku pinigų skanėstams, štai, žiūrėk, – pinigai šitoje dėžutėje... – Mama maldaujančiomis akimis žiūrėjo į Eveliną, laukdama, kad ši nusišypsotų.

– Gerai, – abejingai atsakė Evelina ir įsijungė televizorių.

Mama nuvargusi prisėdo ant lagamino. „Gal nevažiuoti?“ – galvojo ji. Tačiau tuoj nuginė tą mintį – konkursas užsienyje buvo labai svarbus. Mama buvo viską suplanavusi: Evelina pietaus valgykloje, nakvoti ateis viena bičiulė, ji ir vakarienę paruoš. Na, tos kelios laisvos valandos po pamokų... Tačiau mama niekaip nesugalvojo, kur ją įtaisyti: iš baleto studijos Eveliną pašalino, nes buvo storulė, iš jaunųjų gamtininkų stoties išmetė, nes pragaišino jūrų kiaulytę, pianistė jos atsisakė dėl amžino tinginiavimo... Mama priėjo prie lango ir pažvelgė į kiemą. Priešais stovinčio namo pusrūsio durys buvo skaisčiai apšviestos ir matėsi prisegtas didelis lakštas popieriaus, kuriame didelėmis raidėmis buvo užrašyta: „Mokau piešti paukščius ir siuvinėti kryželiu“.

Užsimetusi apsiaustą, mama bematant atsidūrė prie laiptelių, vedančių žemyn. Ji pasibeldė ir laukė stipriai plakančia širdimi – juk sprendėsi jos dukrelės likimas. Labai negreit viduje pasigirdo krebždėjimas, pagaliau prasivėrė durys, ir maža, sulinkusi senutė jai džiaugsmingai nusišypsojo.

– Aš norėčiau matyti mokytoją, – tarė Evelinos mama. – Tą, kuri piešia paukščius...

– Ir siuvinėja kryželiu? – Dar džiaugsmingiau nusišypsojo senutė ir paslaptinai sukuždėjo:

– Tai aš... Jau visą mėnesį laikiu, kad kas nors ateitų... Prašom į vidų.

Truputį nusivylusi, Evelinos mama įėjo paskui senutę.

– Štai mano darbo pavyzdžiai – čia kryželiu išsiuvinėtas paveikslas „Angelas saugo vaiką, miegantį ant bedugnės krašto“, – pasididžiuodama pasakė senutė. – O čia jau baigiu kilimėlių... Parodykite savo akis, – tarė ji. – Šitam darbui reikia skaisčių akių.

– Ne, tai ne aš. Norėčiau susitarti dėl dukrelės.

– Ar ji moka įverti siūlą į adatą? – Šypsodamasi paklausė senutė.

– Manau, kad moka, – netvirtai pasakė moteris.

– Tada ją priimu.

Spardydamą *Pepsi* skardinę, Evelina parėjo namo. Butas, išvažiavus mamai, buvo tuščias ir tarsi padidėjęs. Evelina pyko ant mamos, kad ją paliko. Ir dar buvo labai nepatenkinta, kad turi vaikščioti į tas siuvinėjimo pamokas.

Jau pirmą dieną senutė supynė Evelinos garbanas į storą kasą, kad plaukai nelįstų į akis. Pamokė ją lankeliu ištempti audinį, ir tada Evelina kategoriškai atsisakė pasiimti į rankas adatą ir nusviedė lankelį ant grindų.

– Ak, – susikrimto senutė, – kaip čia atsitiko, kad mergaitės nebenori mokytis siuvinėti kryželiu? Juk gali kada nors prireikti šitokiu būdu užsidirbti duoną.

– Gal verčiau pieškime paukščius? – pasiūlė Evelina nesmagi.

– Labai gaila, vaikeli, bet šiandien nėra nei dažų, nei tinkamo popieriaus, – apgailestavo senutė. – Paskui tave išmokysiu piešti perlinę vištelę ir antį, ir net erelį...

– Tai aš išeinu, – tarė Evelina. – Man čia nėra ką veikti. – Ir iš tikrųjų išėjo, taip trenkusi durimis, kad net suvirpėjo angelo sparnai paveiksle.

Kitą dieną Evelina rado senutę gulinčią.

– Aš turiu prašymą. Šiandien mane visai apleido jėgos... Čia pat už kampo yra labdaros valgykla. Pasiimk štai šituos indus. – Senutė parodė puodelį. – Ir parnešk man ko nors užvalgyti. Pasakyk, kad

siuvinėtoja šiandien blogai jaučiasi...

Evelina kaip audra įsiveržė į tą vargšų žmonių valgyklą. Vienuolės jau šluostė stalus.

– Siuvinėtoja šiandien blogai jaučiasi, – tarsi slaptažodį pasakė Evelina ir pamatė, kaip susijaudino vienuolės veidas. Paėmusi puodelį, jį įdėjo truputį košės ir kelias riekutes duonos.

– Tik tiek? – paklausė Evelina.

– Rytoj ateik anksčiau, – pasakė vienuolė maloniai.

Vis dėlto tąkart senutė pietavo karališkai. Ji stebėjosi, koks gausus ir sotus šiandien valgis – Evelina parnešė picą su grybais, mielinių bandelių ir du bananus.

– Vaikeli, būtinai turi suvalgyti vieną bananą, – įkalbinėjo ji Eveliną.

Evelina sėdėjo prie senutės lovos ir šypsojosi ta savo šypsena, kurios taip ilgėjosi jos motina.

– O dabar susirask lankelį, įsiverk siūlą į adatą, ir pradėkime darbuotis. Žiūrėk, kaip tu panaši į tą vaiką, kurį saugo angelas.

Evelina įsižiūrėjo į išsiuvinėtą paveiksluką ant sienos.

– Ak, aš niekada taip neišmoksiu, – pasakė Evelina.

– Pradėsime nuo gėlytės, pačios mažiausios gėlytės širdies kampelyje.

Klausimai ir atsakymai

1. Kas yra šio kūrinio pagrindinė veikėja?
- 2.1. Ką išgyvena Evelinos mama?
  - A Kaltę.
  - B Nusivylimą.
  - C Pyktį.
- 2.2. Kodėl būtent tokį jausmą išgyvena mama?
3. Ką norėjo sužinoti senutė klausdama, ar mergaitė „moka įverti siūlą į adatą“?
  - A Ar pakankamai geros Evelinos akys.
  - B Ar Evelina yra pakankamai kantri.
  - C Ar Evelina moka siūti.
4. Kodėl Evelina atsisakė siuvinėti? Nurodykite dvi priežastis.
5. Kas norėta pasakyti žodžiais „Ir ji iš tikrųjų išėjo, taip trenkusi durimis, kad net suvirpėjo angelo sparnai paveiksle“? Paaiškinkite tiesioginę ir perkeltinę sakinio prasmę.
6. Kodėl senutė pasiuntė Eveliną į labdaros valgyklą? Nurodykite du motyvus.
7. Iš kur Evelina gavo skanaus ir sotaus maisto? Atsakydami paieškokite užuominų kūrinio pradžioje.
- 8.1. Apibūdinkite Evelinos elgesį kūrinio pradžioje ir pabaigoje: nurodykite po vieną du jos būdo ar elgesio bruožus.
- 8.2. Ką senutės dėka suprato mergaitė? Nurodykite du dalykus.
9. Ką reiškia senutės žodžiai „Pradėsime nuo gėlytės, pačios mažiausios gėlytės širdies kampelyje“?
  - A Mažą gėlytę siuvinėti lengviausia.
  - B Kilnūs dalykai prasideda nuo smulkmenų.
  - C Evelinos nesėkmės nebus pastebimos.
- 10.1. Nurodykite kūrinio žanrą.
  - A Eilėraštis.
  - B Novelė.
  - C Pasaka.
- 10.2. Nurodykite du tipiškus šio žanro bruožus.

Kandidatas, teisingai atlikęs užduotį, galėjo surinkti 20 pirminių taškų, kurie vėliau buvo dalijami iš 2. Šeši klausimai buvo įvertinti 1, o septyni – 2 taškais. Apžvelkime kiekvieno klausimo atliktis.

1 klausimas: atrodytų, kad klausimas turėtų būti paprastas ir lengvas, tinkamas testo pradžioje. Ta parodė ir statistinė analizė: lengvumo rodiklis – 87,03. tai buvo pats lengviausias testo klausimas, tačiau ir jo neatsakė 12,97 proc. kandidatų, nurodžiusių, kad pagrindinė veikėja yra ne mergaitė Evelina, o močiutė ar mama. Turbūt galima spėti, kad neteisingai atsakę į aptariamą klausimą kandidatai turi silpnus grožinio teksto skaitymo ir supratimo įgūdžius, todėl šis klausimas jiems buvo neįveikiamas. Statistinė analizė rodo, kad iš neteisingai atsakiusių tik 0,79 proc. nebandė atsakyti į klausimą, o likusieji savuosius atsakymų variantus pateikė. 0,20 proc. teigė, kad nesuprato šio klausimo formuluotės. Turbūt galima spėti, kad pastarųjų lietuvių valstybinės kalbos gebėjimai yra gana menko lygio.

2.1 klausimas: pateiktas kaip uždarojo tipo – trijų pasirinkčių klausimas. Galėtų pasirodyti, kad trijų pasirinkčių užduotis gali būti kandidatams per lengva. Tačiau taip neatsitiko, nes tekste nebuvo galima rasti vietos, kurioje tiesiogiai būtų galima perskaityti tinkamą atsakymą, reikėjo padaryti išvadą iš perskaitytos teksto atkarpės, žodžiu pademonstruoti gerus skaitymo lietuvių kalba gebėjimus. Statistinė analizė atskleidė, kad šis klausimas iš tikrųjų buvo gero sunkumo (49,90) ir skiriamosios gebos (43,42). Kandidatai pasidalijo beveik per pusę: 49,90 atsakė teisingai, 50,10 – neteisingai. Visi laikusieji pažymėjo, kad klausimo formuluotė buvo aiški. Būsimojo lietuvių valstybinės kalbos PUPP testo rengėjai galėtų pasinaudoti eksperimento patirtimi ir įtraukti kelis tokio pobūdžio klausimus, kur reikia pasirinkti atsakymą padarius išvadą iš perskaitytos teksto atkarpos.

2.2 klausimas: susijęs su 2.1. Kitaip tariant, kandidatas, neteisingai atsakęs į 2.1 klausimą, neteisingai atsakys ir į 2.2 klausimą. Manytina, kad testų rengėjai turėtų vengti tokių užduočių, kurių atlikties kokybė susijusi. Aptariamam atveju taip pat buvo kandidatų, kurie netinkamai atsakę į 2.1 klausimą, netinkamą atsakymą plėtojo ir 2.2 dalyje. Nepaisant to, klausimas iš esmės pasirodė geras, nes jo sunkumas – 53,63, o skiriamoji geba 42,76. Tokie geri rodikliai gali būti susiję su gerais ir 2.1 klausimo rodikliais.

3 klausimas: uždarojo tipo – trijų pasirinkčių klausimas. Atrodytų, kad galėtų veikti taip pat gerai kaip aptartasis 2.1 klausimas. Tačiau 3 klausimo sunkumo rodiklis 25,54, o skiriamoji geba neigiama – 1,32, t. y. klausimas ir sunkus, ir visiškai neatskiria stipriųjų mokinių nuo silpnųjų. Kodėl taip atsitiko? Atsakymas galėtų būti toks: klausimas prašė paaiškinti potekstę, perkeltinę reikšmę. Tai aukštesnio lygio svetimšios kalbos vartojimo gebėjimas nei padaryti išvadą perskaičius teksto atkarpą. Kitaip tariant, galima spėti, kad tik apie 25,54 proc. dalyvavusių eksperimente 10 kl. mokinių yra tikrai pasiekę tvirtą B2 lietuvių valstybinės kalbos vartojimo (skaitymo požiūriu) lygį, kiti – B1 lygio vartotojai, artėjantys prie B2 lygio arba netvirto B2 lygio (lygiui nustatyti reikėtų atlikti tyrimus). Kad dalyvavusieji eksperimente yra bent jau priartėję prie B2 lygio rodo tai, kad iš esmės grožinio teksto skaitymas jiems nekėlė didelių sunkumų. Iš principo PUPP testų rengėjai galėtų pateikti klausimų apie potekstes, bet jų neturėtų būti per daug.

4 užduotis: sunkumas – 26,92, skiriamoji geba 20,39. Tai vienas sunkesnių skaitymo testo klausimų. Kas tai lėmė. Išnagrinėjus statistinės analizės rezultatus, kyla mintis, kad klausimo sunkumas nulemtas paprasto dalyko: prašoma nurodyti 2 priežastis, kodėl mergaitė atsisakė siuvinėti. Tiksliai į klausimą atsakė 8,25 proc. kandidatų. 37,33 proc. tenurodė tik vieną priežastį. Taigi gal, viena vertus, klausimo sunkumo nelėmė mokinių neatidumas? Buvo atsakymų, kur nė nebandyta ieškoti antrosios priežasties, tačiau, antra vertus, buvo ir tokių atsakymų, kuriuose, neva, nurodytos dvi priežastys, tačiau mokinys neįvertino, kad tiesiog kitais žodžiais pasakė tą patį. Kitaip tariant, išryškėjo, kad mokiniams trūksta gebėjimo savais žodžiais formuluoti mintis, atskiriant, kada pasakoma ta pati, o kada kita mintis. Į tai turėtų daugiau dėmesio kreipiamą ugdymo procese.

5 klausimas: vienas iš sunkesniųjų – jo sunkumo rodiklis 24,66, skiriamoji geba – 23,68. Klausimas reikalavo paaiškinti perkeltinę ir tiesioginę frazės reikšmę. Tik 4,52 proc. kandidatų atliko užduotį tinkamai. 40,28 proc. sugebėjo paaiškinti tik ką reiškia *išėjo trenkusi duris*, bet nesuprato sakinio atkarpos apie angelą. Ir vėl susiduriame su klausimu apie perkeltines reikšmes. Tad vėl kyla minčių, kad dauguma mokinių, dalyvavusių eksperimente, nėra tvirto B2 lygio. 40,28 proc. iš jų pajėgė suprasti kasdienėse situacijos pasitaikantį frazeologizmą *trenkti durimis*, bet net 95,49 proc. nesuprato perkeltinės literatūrinės metaforos reikšmės. Tad kyla klausimas – koks iš tikrųjų yra tikslinės grupės lietuvių kalbos vartojimo lygis? Neatlikus eksperimentų ir nenustačius lygio, neįmanoma parengti visiškai tinkamo testo.

6 klausimas: sunkumo rodiklis 45,68, skiriamoji geba 20,39. Atsakymo vertė – 2 taškai, nes reikėjo nurodyti 2 motyvus, kurie tekste nebuvo tiesiogiai parašyti, reikėjo padaryti išvadą. Abu

motyvus nurodė 15, 72 proc. kandidatų, o vieną motyvą – 59,92 proc. Priežastys gali būti tokios pačios, kaip nurodyta aptariant 4 klausimą: viena vertus, – neatidumas skaitant klausimą, antra vertus, – vieno motyvo formulavimas du kartus skirtingais žodžiais. Kitaip tariant, mokytojai turėtų lavinti gebėjimus atsakyti į dviejų dalykų reikalaujančius klausimus.

7 klausimas: sunkumas 59,63, skiriamoji geba 36,84. Klausimas pasirodė lengvokas, tinkamai į jį atsakė 55,99 proc., o 1 tašką surinko dar 7,27 proc. Turbūt nuoroda, kad atsakymo užuominų mokiniai turi ieškoti kūrinio pradžioje ne vienam padėjo atsakyti teisingai. PUPP rengėjams verta pagalvoti, ar tokia pagalba kandidatams yra reikalinga. Juolab kad klausimai darosi labai nevienodi – vieni prašo išnarplioti potekstes, kiti patys padeda rasti atsakymus.

8.1 klausimas: sunkumo rodiklis 76,72, skiriamoji geba 36,18. Tai lengvas klausimas, į kurį teisingai atsakė 65,82 proc., o dar 21,81 proc. kandidatų surinko vieną tašką. Šis klausimas taip pat pateikia savitos pagalbos kandidatui: pakomentuoja, įvardija, ką konkrečiai kandidatas turi padaryti. Vėl galima kelti kandidatų gebėjimų vartoti lietuvių kalbą lygio klausimą: koks lygis tikrinamas? B2 lygio vartotojams pagalba nebeturėtų būti reikalinga.

8.2 klausimas: sunkumo rodiklis 27,31, skiriamoji geba 35,53. Visiškai gerai į klausimą atsakė 10,81 proc., 33,01 proc. kandidatų nurodė 1 dalyką. Analizuojant 8.1 ir 8.2 klausimus, juos lyginant, išryškėja aptariamoms testo užduoties klausimų lygio netolygumas, kurį ir atskleidė statistinės analizės rezultatai. Kaip jau buvo minėta, 8.1 klausimas kandidatams buvo lengvas, be to, jiems buvo suteikta pagalba, ko ir kur tekste ieškoti. 8.2 klausimas savo prigimtimi jau buvo sunkesnis – išvadas kandidatas turėjo daryti pats, nes tekste nebuvo galima rasti vietos, kurioje parašytas atsakymas. Tik supratus visą tekstą galima buvo padaryti išvadas. Ir jokios pagalbos nesuteikta. Kitaip tariant, ieškodamas atsakymo į savo prigimtimi lengvesnį klausimą (8.1) kandidatas rado pagalbos, o į sunkesnį – ne. Abejotina, ar klausimai turėtų būti sudaromi tokiais principais.

Iš tikrųjų 8.2 klausimu buvo prašoma suformuluoti pagrindinę teksto mintį. Patirtis rodo, kad į tokio pobūdžio klausimus mokiniams atsakyti dažnokai nėra lengva. O klausimo formuluotėje nebuvo tiesiogiai įvardyta, kad būtent pagrindinę mintį reikia pasakyti. Kitaip tariant, matyt, rengėjų tikėtasi, kad paprasčiau suformuluotas klausimas galbūt bus lengvesnis atsakyti. Tačiau taip neatsitiko. Savais žodžiais suformuluoti pagrindinę mintį mokiniams buvo sunku. Tad lietuvių kalbos mokytojai turėtų skirti daugiau dėmesio tokiems gebėjimams formuoti.

9 klausimas: sunkumo rodiklis 81,73, skiriamoji geba – 36,84. Tai lengvas gerai kandidatus diferencijuojantis klausimas. Įdomu tai, kad atsakydamas į jį kandidatas turėjo pademonstruoti gebėjimą suvokti potekstę, perkeltinę reikšmę. Ir kas atsitiko? Turėdamas 3 pasirinktis ji lengvai atrinko, kuri iš jų tinkama. Vadinasi, galima manyti, kad, viena vertus, potekstes, perkeltines reikšmes, tikslinės grupės kandidatai iš esmės pajėgūs suvokti, bet nemoka savo suvokimo išreikšti lietuviškai. Vadinasi, suvokimo lygmeniu didelė dalis kandidatų galėtų būti vertinami kaip B2 lygio, tačiau yra dalis kandidatų, kuri šio lygio nepasiekusi.

10.1 klausimas: sunkumas 73,87, skiriamoji geba 36,84. Klausimas pasirodė lengvokas. Taip atsitikti galėjo dėl to, kad pateiktos atsakymų pasirinktys. Kaip parodė analizė, pasirenkamieji atsakymai gerai veikia (diferencijuoja) tada, kai kandidatai turi padaryti išvadas, apibendrindami teksto atkarpas ar visą tekstą. Kai nereikia daryti išvadų, aptariamam atveju, tik prisiminti terminus lietuviškai, pasirenkamieji variantai yra per lengvi. Turbūt vertėtų tokio pobūdžio klausimus (apie žanrą) keisti atviraisiais.

10.2 klausimas: sunkumas 8,55, skiriamoji geba 14,14. Tai pats sunkiausias klausimas, menkai diferencijavęs mokinius. Kodėl taip atsitiko? Tai vienintelis klausimas, tikrinęs ne apskritai šio konkretaus teksto suvokimą, o grynai literatūros teorijos žinias. Sėkmingai pasirinkęs 10.1 klausimo atsakymą, kad kūrinys yra novelė, kandidatas turėjo ir galėjo taikyti žinias, įgytas ir lietuvių, ir gimtosios literatūros pamokose, tiesiog įvardydamas du tipiškus žanro bruožus. Tik 3,54 proc. kandidatų į klausimą atsakė tinkamai, o 10,02 proc. nurodė tik vieną bruožą. Taigi galima daryti išvadą, kad aptariamoms literatūros teorijos srities 10 kl. mokinių žinios yra netirtos. Mokytojai turėtų kreipti daugiau dėmesio į šiuos dalykus. Kita vertus, PUPP testo rengėjai galėtų pateikti atvirojo pobūdžio klausimą apie teksto žanrą, o uždarojo (kelių pasirinkčių) – apie žanro bruožus, mat pastarasis yra sunkesnis.

TRUMPOS SKAITYMO SANDO ANALIZĖS IŠVADOS

Kaip parodė statistinė analizė, eksperimentui buvo parengtas gana geros kokybės skaitymo testas, parengtas pagal PUPP programas. Kita vertus, kilo abejonių, kokio lygio gebėjimai (B1 ar B2) turi būti tikrinami PUPP testu. Atsakyti į šį klausimą galima tik nuodugniai ištyrus tikslinę imtį. Tokie tyrimai būtų labai naudingi tiek kuriant PUPP programą, tiek rengiant testus, tiek prognozuojant pasiekimų standartus. Kol tikslinės grupės lietuvių kalbos lygis nebus įvertintas tiksliau, testuose neišvengiamai pasitaikys ir B1, ir B2 lygio punktų.

PUPP rengėjams rekomenduojama:

1. Apsvarstyti, ar 2007 m. verta rengti skaitomo teksto supratimo užduotį, reikalaujančią pateikti teksto santrauką, nes eksperimentas parodė, kad kandidatai nėra įgudę atlikti tokio tipo užduotis (tai turbūt nedidelė ugdymo proceso spraga).
2. Pasirinkus atvirojo atsakymo reikalaujančią užduotį, rengti mažiau klausimų, kad kandidatai turėtų pakankamai laiko į juos atsakyti.
3. Nepadauginti klausimų apie potekstes.
4. Neteikti papildomos pagalbos klausimų formulotėse, jei atsakymą tereikia rasti tam tikroje vietoje tekste ar prisiminti, atgaivinant žinias, įgytas gimtosios ar lietuvių kalbos pamokose.
5. Vengti klausimų, susijusių tarpusavyje, kad atsakymas į vieną klausimą nelemtų kito atsakymo.

Rekomendacijos **lietuvių kalbos mokytojams**:

1. Atkreipti dėmesį į užduočių tipus, kurie nurodyti PUPP programoje, bet rečiau pasitaiko mokomosiose priemonėse, ir formuoti mokinių gebėjimus tokias užduotis atlikti.
2. Daugiau dėmesio skirti mokinių gebėjimams formuluoti mintis savais žodžiais, daryti išvadas, įvertinti, ar, reikalui esant, pasakomi du dalykai, o ne tas pats, tik kitais žodžiais.
3. Atkreipti dėmesį į mokinių literatūros žinių lygį.

PUPP vertintojai turėtų nepamiršti, kad rašybos, skyrybos, stiliaus klaidos tikrinant skaitymo sandą yra nevertinamos.

KLAUSYMO GEBĖJIMŲ TIKRINIMO ATLIKTIES ANALIZĖ

Kadangi iki šiol klausymo, kaip kalbinės veiklos, gebėjimai nebuvo tikrinami, o aiškiai apibrėžto X klasės mokinių lygio nėra, nuspręsta parengti B1 lygio klausymo užduočių ir atlikti bandymą, kaip jos veikia. Klausymo gebėjimų tikrinimui pasirinktos 2 užduotys:

1. Trumpai atsakyti į klausimus.
2. Įrašyti į tekstą ar jo santrauką praleistus žodžius.

Atlikus statistinę bandymo rezultatų analizę, paaiškėjo, kad aptariamo klausymo sando charakteristika tokia: sunkumo rodiklis 92,50, skiriamoji geba 18,95. Kitaip tariant, sandas ir per lengvas, ir nediferencijuoja kandidatų. Bendroji užduočių charakteristika pateikta 10 lentelėje.

12 lentelė

	1 užduotis	2 užduotis
Sunkumas	86,50	95,01
Skiriamoji geba	27,57	12,78

Abi užduotys pasirodė gerokai per lengvos, tad galima daryti išvadą, kad tikslinės grupės receptyvieji klausymo gebėjimai yra ne B1, o aukštesnio lygio. Kokio – reikėtų atlikti nuodugnius tyrimus.

Kadangi klausymo sandas buvo rengtas orientuojantis į B1 lygį, kuris, kaip pasirodė, nėra tikslinės grupės lietuvių kalbos mokėjimo realus lygis, užduotys tinkamai neveikė. 64,44 proc. kandidatų surinko visus, t. y. 10 taškų. Ši grupė pati didžiausia. 16,11 proc. kandidatų surinko 9, 9,04 – 8, 5,50 – 7 taškus. Tik 0,39 proc. laikusiųjų testą įvertinti 3 taškais. 2 ir 1 taškas nebuvo skirtas nė vienam mokiniui. Įdomu tai, kad didžioji dali kandidatų testą įvertino kaip normalaus sunkumo (53,05 proc.), o 18,27 proc. teigė, kad aptariamose klausymo užduotys yra per sunkios. Taigi kandidatai konstatuoja, kad užduotys normalios arba net sunkios, o jas atliko puikiai, lengvai.

Atvirksčiai, skaitymo užduotis kandidatai vertino kaip nesunkias, o atliko santykinai prasčiau. Tai gali lemti užduoties pobūdžio, formato žinojimas. Galima daryti išvadą, kad klausymo užduotys per pamokas nėra organizuojamos, todėl susidūrę su jomis mokiniai linkę jas vertinti kaip sunkias.

Nors abi klausymo sando užduotys buvo lengvos, jų atlikčių kokybė kiek skyrėsi. Trumpai apžvelkime kiekvieną užduotį atskirai.

PIRMOSIOS KLAUSYMO UŽDUOTIES ANALIZĖ

I klausymo užduotis buvo tokia:

KLAUSYMAS (Trukmė – 20 min.)

1 užduotis. Perskaitykite 1–10 klausimus. Paklauskite teksto apie konsultacijas egzaminų pagalbos telefonu. Tekstą girdėsite du kartus. Prie kiekvieno 1–10 klausimo parašykite atsakymą.

0 sakiny – pavyzdys.

10 taškų (vienas taškas už vieną teisingai parinktą sakinį).

Klausimai	Atsakymai
0. Kokia naujovė?	Egzaminų pagalbos telefonas
1. Kokios darbo valandos?	
2. Ar bus konsultuojama švenčių dienomis?	
3. Kada skambinama dažniausiai?	
4. Ar skambina mokinių seneliai?	
5. Apie ką klausia tėvai?	
6. Kas konsultuos?	
7. Kokius kursus yra išklause darbuotojai?	
8. Kiek mokyklų aplankys studentų komandos?	
9. Koks interneto svetainės adresas?	
10. Kiek skambučių tikimasi šiais metais?	

I užduoties garso įrašo tekstas:

Pranešėjas: Pirmoji užduotis

Pranešėjas: Perskaitykite užduotį.

Pauzė (30 sek.)

Pranešėjas: Paklauskite teksto apie konsultacijas egzaminų pagalbos telefonu. Tekstą girdėsite du kartus. Prie kiekvieno 1–10 klausimo parašykite atsakymą.

Pranešėjas:

Dėmesio! Kviečiame visus pasinaudoti naujove! O tai – egzaminų pagalbos telefonas! Šiuo metu jau pradėtos teikti nemokamos konsultacijos. Buvo pageidavimų, kad linija veiktų nuo aštuntos iki dvidešimt ketvirtos valandos, tačiau, tokių galimybių kol kas nėra. Dirbama nuo vienuoliktos iki dvidešimt trečios valandos. Beje, anksčiau konsultuota tik darbo dienomis, tačiau nuo šių metų patarimai bus teikiami visą laiką: ir šiokiadieniais, ir savaitgaliais, ir atostogų ar švenčių metu.

Pagalbos linija tampa vis populiareesnė. Beje, dažniau skambinama ne pirmadieniais – penktadieniais, o savaitgaliais, kai mokiniai daugiau laiko skiria ruošimuisi egzaminams. Į pagalbos liniją nuolat skambina ne tik mokiniai, bet ir jų tėvai. Galima pajuokauti, kad tik senelių skambučių kol kas nesulaukėme. Bet gal dar bus ir jų... Beje, vaikai ir tėvai klausia skirtingų dalykų. Moksleiviai kreipiasi klausdami, kaip suvaldyti nerimą ir baimę, o tėvai teiraujasi apie egzaminų laikymo reikalavimus.

Akcijoje aktyviai dalyvauti norėjo ir pedagogai. Tačiau nuspręsta, kad konsultuos psichologai ir studentai. Pedagogai akcijos konsultantams galės padėti mokyklose. Visi akcijos darbuotojai ne tik gerai žino informaciją apie egzaminus, bet ir yra parengti teikti profesionalią pagalbą. Jie yra išklaušę anoniminių konsultantų kursus. Tad tikrai nesutriks jokioje situacijoje.

Konsultacijos bus teikiamos ne tik telefonu, bet ir mokyklose. Studentų komandos aplankys apie šimtą Lietuvos mokyklų. Ten konsultantai kartu su mokiniais „sprogdins egzaminų baimės burbulą“. Informacijos apie egzaminus galima rasti ir specialiai akcijai sukurtoje interneto svetainėje www.nesinervink.lt. Kiek gaila, kad ji veiks tik iki egzaminų pabaigos, o ne nuolatos. Pernai nemokama linija paskambino per tris šimtus žmonių. Tikimasi, kad šiais metais skambučių bus apie pusę tūkstančio. Beje, pernai dar beveik tūkstančio klausimų akcijos organizatoriai sulaukė elektroniniu paštu. Turbūt ir šiais metais tokių laiškų bus daug.

Taigi buvo pateikta atvirojo tipo užduotis, reikalavusi trumpai atsakyti į klausimus. Šios užduoties sunkumo rodiklis 86,50, skinamoji geba 27,57. Kandidatai buvo įvertinti nuo 0 (0,39 proc.) iki 10 (47,35 proc.) taškų. Kitai tariant, vertinant buvo apnaudota visa taškų skalė. Taigi tai kiek sunkesnė užduotis nei antroji, jos skiriamoji geba taip pat geresnė. Ši užduotis geriau veikė dar ir dėl to, kad tekste buvo pakankamai trukdžių, kiek „painiojusių“ atsakymą. Galima spėti, kad pasirinkus B2 lygio originalų tekstą, įskaitytą natūraliu tempu (vidutiniu ar net kiek greitesniu), leidžiant klausyti ne du, o 1 (kaip paprastai gyvenime ir būna) kartą, užduotis iš principo galėtų būti taikoma tikslinės grupės kandidatų gebėjimams matuoti. Taip pat galima drąsiau formuluoti klausimus, reikalaujančius kiek ilgesnio (kelių, o ne vieno žodžio) atsakymo.

ANTROSIO KLAUSYMO UŽDUOTIES ANALIZĖ

Antroji klausymo užduotis buvo tokia:

2 užduotis. Perskaitykite teksto santrauką. Paklauskite teksto apie Lietuvos radijo pirmąsias transliacijas. Tekstą girdėsite du kartus. Į kiekvieną 11–20 tarpą įrašykite tinkamus žodžius, kuriuos girdėjote tekste. Skaičius rašykite skaitmenimis. **0** atvejis – pavyzdys.

10 taškų (vienas taškas už teisingą atsakymą).

Pirmosios Lietuvos radijo transliacijos

Neseniai Lietuvos radijas šventė (0) _____ 80 _____ metų sukaktį. 1926 metų birželio (11) _____ dieną iš Kauno į eterį nuskriejo pirmasis radijo šaukinys. Iš pradžių radijo programa trukdavo apie (12) _____ minučių. Vėliau transliacijos pailgėjo iki aštuonių valandų. Tai atsitiko (13) _____ metais. Nuo 1990 m. radijas dirba (14) _____. Pradžioje buvo skaitomos (15) _____. Be to, Lietuvos radijas daug dėmesio skyrė (16) _____. Koncertuodavo orkestras, dainininkai ir muzikantai, buvo transliuojamos (17) _____. O 1927 m. – (18) _____ pradžia. Jis buvo labai populiarus. Pirmosios spektaklių transliacijos vyko (19) _____, spektaklius imta įrašinėti nuo (20) _____ metų.

II klausymo užduoties garso įrašo tekstas:

Pranešėjas: Antroji užduotis

Pranešėjas: Perskaitykite teksto santrauką.

Pauzė (30 sek.)

Pranešėjas: Paklauskite teksto apie Lietuvos radijo pirmąsias transliacijas. Tekstą girdėsite du kartus. Į kiekvieną 11–20 tarpą įrašykite tinkamus žodžius, kuriuos girdėjote tekste. Skaičius rašykite skaitmenimis.

Pauzė (5 sek.)

Žurnalistė:

Labą dieną, gerbiami klausytojai! Neseniai Lietuvos radijas šventė savo aštuoniasdešimties metų sukaktį. Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt šeštųjų metų birželio dvyliktąją iš laikinosios sostinės Kauno į eterį nuskriejo pirmasis radijo šaukinys. Šia proga kalbiname Lietuvos radijo istorijos žinovą Juozą Klimą. Gerbiamas Klimai, kiek trukdavo pirmosios Lietuvos radijo programos.

Juozas Klimas:

Dabar mes įpratę, kad radijo programos transliuojamos visą laiką. Seniau apie tai tik svajota. Pirmaisiais mėnesiais programa tęsdavosi apie 30 minučių. Tik gerokai vėliau transliacijų laikas pailgėjo iki aštuonių valandų per parą. Tai atsitiko tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimtais metais. Tada atrodė, kad programos jau labai ilgos. O štai nuo tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimtųjų metų radijas dirba jau visą parą. Ir tai mums atrodo įprasta.

Žurnalistė:

Kas buvo transliuojama tais laikais?

Juozas Klimas:

Pradžioje nebuvo nei diskusijų klubų, nei tuščių kalbų, kurių dabar pilnas eteris. Paprasčiausiai skaitytos žinios. Nors buvo labai trumpos, bet klausytojai jų labai laukdavo. Be to, Lietuvos radijas daug dėmesio skyrė kultūrai. Koncertuodavo Radiofono orkestras, žymiausi šalies dainininkai ir muzikantai, buvo transliuojamos operos, skambėjo plokštelių muzika. O tūkstantis devyni šimtai dvidešimt septintieji metai – radijo teatro pradžia. Vaidinimai buvo labai populiarūs, juos režisavo ir vaidino žinomi Lietuvos režisieriai ir aktoriai. Įdomu, kad pirmosios radijo teatro transliacijos vyko iš studijos, o į magnetofono juosteles spektaklius imta įrašinėti kiek vėliau. Tai daryti pradėta tik nuo tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt devintųjų metų. Tad pirmiesiems įrašams jau beveik 60 metų.

Žurnalistė:

Ačiū už įdomią informaciją.

Pauzė (5 sek.)

Pranešėjas: Paklauskite teksto antrą kartą.

Kartojama

Pauzė (2 sek.)

Pranešėjas: Antrosios užduoties pabaiga.

Klausymo testas baigtas.

Ši užduotis pasirodė labai lengva (sunkumas 95,01). 0–2 taškais nebuvo įvertintas nė vienas kandidatas. Dauguma (72,63 proc.) surinko visus 10 taškų. Kodėl ši užduotis buvo dar lengvesnė nei pirmoji? Galima spėti, kad kelios lengvumo priežastys (be jau minėto kandidatų lygio neatitikimo) gali būti tokios: paprastesnis dialoginis tekstas, kur tiesiogiai atsakoma į klausimus; teksto santrauka – gera pagalba kandidatams susiorientuoti, ką reikia įrašyti; lėtesnis nei vidutinis kalbėjimo tempas. Viso to reikėtų vengti rengiant PUPP užduotis.

TRUMPOS KLAUSYMO SANDO ANALIZĖS IŠVADOS

Atlikus klausymo sando analizę galima daryti išvadas, kad klausymo užduotys turi būti rengiamos ne B1, o B2 lygio (tikslingiausia būtų pirmiausia aiškiau apibrėžti tikslinės grupės lygį). Taigi tekstai turėtų būti sudėtingesni, natūralesni, su foniniu triukšmu, pakartojimais, minties šuoliais, sakinių parceliacijomis, natūralaus tempo.

PUPP programos rengėjai turėtų numatyti galimybę, kad klausymo užduoties tekstą klausyti ir 1 kartą.

RAŠYMO GEBĖJIMŲ TIKRINIMO ATLIKTIES ANALIZĖ

Eksperimentuota tokia užduotis:

Užduotis. Perskaitykite skelbimą ir parašykite straipsnelį į mokyklos laikraštį (apie 200 žodžių). Sugalvokite patrauklų pavadinimą.

25 taškai

*Mokyklos laikraščio ir interneto svetainės redakcija
skelbia*

korespondentų konkursą.

*Norintieji tapti korespondentais turi
pasirinkti vieną mokyklos renginį
ir parašyti straipsnį, kuriame reikia:*

- 1. Aiškiai, glaustai papasakoti apie renginį (kas, kur, kada vyko).*
- 2. Pasvarstyti, kodėl renginys mokiniams ir mokytojams patiko.*
- 3. Patarti, ką reikėtų daryti, kad mokyklos gyvenimas taptų dar įdomesnis.*

P.S. Nereikia rašyti laiškų. Siųskite tik straipsnius.

Eksperimentinio PUPP testo rengėjai buvo priėmę prielaidą, kad tikslinės kandidatų grupės rašymo gebėjimų lygis galėtų būti B1. Tai yra toks svetimšios kalbos vartotojo lygis, iš kurio nereikalaujama labai tikslios raiškos, jos ypatingo taisyklingumo, orientuojamasi į komunikacinį teksto veiksmingumą. Atsižvelgiant į tai buvo parengti gana aptakūs vertinimo kriterijai, daug vertės teikiant turinio kriterijui.

RAŠYMO GEBĖJIMŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA

I. Turinys

Aspektai	Taškai	Aprašai
Tema	12	Tema suvokta gerai. Išsamiai atsakyta į visus 3 įvesties klausimus.
	9	Tema iš esmės suvokta. Atsakyta į visus 3 įvesties klausimus, bet ne į visus pakankamai išsamiai.
	6	Tema suvokta iš dalies, yra nukrypimų. Atsakyta į 2 įvesties klausimus.
	3	Tema suvokta iš dalies, yra nukrypimų. Atsakyta į 1 įvesties klausimą.
	0	Užduotis, tema nesuvokta, tekstas su įvestimi nesiejamas. Parašyta visai kita, nei nurodyta, tema.
Iš viso	12	

II. Raiška

2.1. Teksto struktūra

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Pavadinimas	1	Pavadinimas atitinka teksto temą ir turinį.
2. Įžanga	0	Pavadinimas menkai susijęs su tekstu arba pavadinimo nėra.
	1	Įžanga yra.
3. Dėstymo pastraipų struktūra	0	Įžangos nėra.
	1	Dėstymo pastraipos pakankamai aiškios, patenkinamos struktūros.
4. Apibendrinimas	0	Pastraipos kuriamos netinkamai.
	1	Apibendrinimas yra.
5. Teksto nuoseklumas,	0	Apibendrinimo nėra.
	1	Tekstas nuoseklus.

vientisumas		
	0	Tekstas nenuoseklus, fragmentiškas, sunkiai suprantamas.
Iš viso	5	

2.2. Stilius

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Bendrieji stiliaus reikalavimai	2	Kalba aiški, logiška, sklandi. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą.
	1	Kalba aiški, logiška, sklandi, bet pasitaiko stiliaus trūkumų.
	0	Kalba neaiški, nelogiška, nesklandi.
2. Žodyno turtingumas	1	Žodynas pakankamai turtingas.
	0	Žodynas skurdus.
2. Gramatinių konstrukcijų įvairumas	1	Gramatinės konstrukcijos įvairios.
	0	Kalba skurdi, vartojamos nesudėtingos vienodos gramatinės konstrukcijos.
Iš viso	4	

2.3. Kalbos normų laikymasis, rašybos ir skyrybos taisyklių taikymas

Aspektai	Taškai	Aprašai
3. Gramatikos ir žodyno normos	2	Normų laikomasi; yra keletas klaidų, tačiau jos netrukdo suprasti teksto.
	1	Normų stengiamasi laikytis, bet yra nemažai klaidų, tačiau jos teksto iš esmės suprasti netrukdo.
	0	Normų nesilaikoma. Klaidų labai daug. Tai trukdo suprasti tekstą.
2. Rašyba ir skyryba	2	Taisyklės stengiamasi taikyti; yra keletas klaidų, kurios netrukdo suprasti teksto.
	1	Taisyklės stengiamasi taikyti, tačiau yra nemažai klaidų, nors jos teksto iš esmės suprasti netrukdo.
	0	Taisyklės netaikomos. Klaidų labai daug, todėl tekstą suprasti sunku.
Iš viso	4	

Kaip matyti, net 12 taškų yra skirta turinio vertinimui, o 13 – įvairiems raiškos dalykams. Žodžiu, rašomo teksto turinys turėjo daug įtakos vertinimui. Tai, lyginant su brandos egzamino užduotimi, didelis skirtumas.

Atlikus statistinę rašto darbų atlikčių ir jų vertinimų analizę, paaiškėjo, kad aptariamose rašto užduoties charakteristika tokia: sunkumas 48,68. skiriamoji geba 52,58, t. y. užduotis tinkamo sunkumo ir gerai diferencijuoja kandidatus.

Gerą užduoties ir vertinimo kriterijų kokybę liudiją ir rezultatų analizė pagal abu kriterijus (žr. 11 lentelę).

13 lentelė

	Turinio kriterijus	Raiškos kriterijus
Sunkumas	44,01	53,29
Skiriamoji geba	51,81	53,29

Matyti, kad užduoties kokybės rodikliai abiem atvejais tinkami. Kandidatai išsisklaidė po visą vertinimo skalę. Pagal turinio kriterijų 6,09 proc. kandidatų surinko maksimalų taškų skaičių – 12; 20,24 proc. – 9 taškus, 29,47 proc. – 6 taškus, 32,02 proc. – 3 taškus, o 12,18 proc. – 0 taškų. Raiškos požiūriu daugiausiai kandidatų (14,54 proc.) surinko 7 taškus.

Kokios tendencijos išryškėjo?

Atlikus kandidatų darbų analizę, susidarė įspūdis, kad X kl. mokiniai neturi tvirtų teksto kūrimo raštu gebėjimų. Tai pasakytina visų kriterijų požiūriu, o labiausia – turinio ir struktūros požiūriu. Pvz., tik 27,14 proc. kandidatų tekstų turinys įvertintas 12 ar 9 taškais, o net 12,18 proc. – 0 taškų. Taigi tikslinės grupės kandidatai nėra įgudę dėstyti minčių raštu, pasakoti, aprašyti įvykius, išdėstyti savo nuomonę. Šlubuoja ir tekstų struktūra: galimus maksimalius 5 taškus pagal struktūros kriterijų surinko tik 3,93 proc. kandidatų, nors rašinio struktūra praktiškai buvo pateikta užduoties formuluotėje. Pagal struktūros kriterijų net 11,20 proc. kandidatų buvo įvertinti 0 taškų, vadinasi, visiškai nesilaikė struktūros reikalavimų, kurie tipiškai rašant ir gimtosios kalbos tekstus. Kitaip tariant, gero gebėjimo kurti teksto struktūrą, formuojamo per visų kalbų (gimtosios, valstybinės, užsienio) pamokas, dauguma kandidatų neparodė. Kodėl taip atsitiko? Turbūt todėl, kad pasiekimų patikrinimo turinys veikia ugdymo procesą. Iki šiol PUPP teste nebuvo reikalavimo kurti tekstą raštu, tad, matyt, tokie gebėjimai buvo gerokai menkiau formuojami. Turbūt todėl ir daug kandidatų (35,95 proc.) rašymo užduotį įvardijo kaip sunkią, nors 42,63 proc. ji pasirodė normalaus sunkumo, o 1,96 proc. – lengva.

Paminėtinas ir dar vienas – užduočiai skirto laiko – aspektas. Net 32,81 proc. kandidatų teigė, kad 50 minučių rašto darbui jiems buvo per mažai. Testų rengėjai turėtų tai įvertinti ir, esant galimybei, skirti daugiau laiko teksto kūrimui raštu.

Toliau pateikiami 3 atlikčių pavyzdžiai.

1 pavyzdys

Knyga – geriausia draugė

Įvertinimas – 22 taškai:

- turinys – 12 taškų;
- struktūra – 4 taškai;
- stilius – 4 taškai;
- kalbos normų laikymasis – 2

2 pavyzdys

Švari aplinka

Įvertinimas – 14 taškų:

- turinys – 6 taškų;
- struktūra – 3 taškai;
- stilius – 3 taškai;
- kalbos normų laikymasis – 2

3 pavyzdys

Muzikos šventė

Įvertinimas – 3 taškai:

- turinys – 0 taškų;
- struktūra – 0 taškų;
- stilius – 1 taškas;
- kalbos normų laikymasis – 2.

Knyga – geriausia draugē

Šī svēti man buvo īstis nepamirštama. Labai megtu skaitīt īvairias knygas, todēil labai apsi-
dēriāngiau, kai buvau pakviesta dalyvauti „vaikų
knygos svētejā”

Tai vyko gegužis dešmitlikta diena, mūsų mokyk-
lojē. Pora dienas pīēs svēte ~~ir~~ mes īskabinome plakatus
po visa miestelē, kad visi norintis atvyktu ī šīg nuostabā
svēte. O īsties sūstizinko nemažas vaiku ī suaugusiuju
buris. Š

Svēti praijo labai sklandžiai ī linkmai. Pirmiausiai ī seng
īžengdavo pasaku herojai, o vaikai turējo atspīt ī tokios
parakas jās atkeliauo...

Po to vgresni mokyniai mums paruošē viktorina. Pabaigojē
visi gavome mažytis mīdas lnygutēs.

Taro manymu šis renginis buvo ne tik malonus bei
linksmas, bet ī naudingas. Mokyniai turējo progę susi-
pažinti su literaturos įvairou bei naudā. Mokytojai īgi
labai dēriāngēsī, kad mes surengime tokia īspūdingā
svēte, ī sudominome, bei paskatinome vaikus skaitīt
knygas.

Kitomet mes žadami surengti dar īspūdingesnē svēte,
kad mokyklos gyvenimas taptų dar įdomesnis, ī
nebutų taip niūsus mokyti... O juk skaitīt knygas
taip įdomu kartu su herojais īgyventi jās pasikelimus
ī nuosmukius, dēriāngesmę ī vargę. Argi nemalonų kelia
dienas pabūti nūgyvenamojē salojē arba paskraidyti
ant žluotos? Kisa tai mes galime patirti vien įžengus
ī mūsų mokyklos bibliotekę...

"Švarti aplinka"

Mūsų mokykla nusprendė dalyvauti konkurse. Visas šis konkursas labai sudomino. Surinkome visus norinčius dalyvauti ir lapti korespondentais. Mūsų grupę susideda iš penkiolikos mokynių. Visi galvojame tokį renginį surengti. Štai mums galvoti, nereikėjo. Nusprendėme surengti aplinkos tvarkymo šou.

Mūsų aplinka yra labai didelė. Tačiau niekas jos nenori prižiūrėti ir saugoti. Šiandienais jaunimas neatsakingai elgiasi ir per tą neatsakingumą kudo visa gražią gamtą. Mes džiaugiamės, kad dar yra gerus jaunuolius, kurie labai myli savo gamtą ir nori ją išsaugoti.

Prieš dvi savaites mes tvarkėme savo aplinką. Buvome laimingi, kad galime padaryti daug gero visiems. Net patiems buvo malonu, kad visa aplinka buvo švarti.

Mūsų renginys labai patiko visiems mokytojams ir mokiniams. Visi stebėjosi kaip penkiolika jaunuoliu sutvarkė visą aplinką.

Būtų daug geriau jei visos mokyklos rengtų tokius renginius. Manome, kad tikrai atsirastų daug mokinių, kurie dalyvaus ir bus šie padaryti.

Muzikos šventė

Si muzikos šventė man labai patiko, nes labai mištu muzika. Per muzikos šventę galima susipažinti su daugybei dainininkų.

Muzikos šventė įvyks sausio dešimtoji diena Prie ^{Klaipėdos} Jėzų ^{Klaipėdos} šventės. Norim palvinti prie ^{Klaipėdos} šventės, nes manom kad ten bus geriaai nors šalta bus, bet nusiigokit nes visgnakti dainuosim, šoksim.

Šventė buvo nelobai brangi, todėl mes visi dalyvaum. Susipašinom su gerai žmonimis kalbajomis dainavom.

Manau, kad reikite organizuoti daugybei koncertų, kad mums visiem būtų linksmas ir geras. Reikite palvinti gal kitas mokyklas, kad atvažiuotų pas mus.

Suburtum tokias naujas muzikos, kurias galitum pristatyti.

Gal jus mus savo pristatytute gal dar supažintute jus su kitomis mokyklomis.

Pasirūkite daug savo draugų kurieims irgi patinka džiauzikos šventė.

Manau, kad jums bus idomu atvažiuoti labai laukiame jūsu atvykimo.

Manau, kad jums patiks.

TRUMPOS RAŠYMO SANDO ANALIZĖS IŠVADOS

Galima teigti, kad buvo žengtas labai svarbus žingsnis į PUPP testą įtraukiant rašymo užduotį, nes kitaip pastariesiems gebėjimams ugdyti buvo skiriama per mažai dėmesio. Kandidatų rašto darbų analizė parodė, kad lietuvių kalbos mokytojai turėtų gerokai daugiau ugdymo laiko skirti rašymui, kitaip pagrindinę mokyklą baigęs mokinys negebės tinkamai reikšti savo minčių raštu, o atotrūkis tarp X ir XII klasės mokinių gebėjimų šiuo požiūriu bus labai didelis.

PUPP testo ir vertinimo kriterijų rengėjams rekomenduojama peržiūrėti kriterijus ir pagalvoti, ar nėra verta:

- eksperimentuotus turinio kriterijaus aprašus palikus pagrindu, leisti vertintojams laisviau skirti taškus, kitaip tariant, suteikti vertintojui turi teisę skirti ne tik 12, 9, 6, 3 ir 0 taškų, bet ir 11, 10, 8, 7, 5 ir t.t., orientuodamasis į pateiktus taškų aprašus. Tai leistų geriau diferencijuoti kandidatus.
- struktūros kriterijų aiškiau pritaikyti kuriamam tekstui: eksperimentuotas struktūros kriterijaus aprašas labiau tiktų samprotaujamojo pobūdžio tekstui.

- stiliaus kriterijaus apraše atsisakyti gramatinių struktūrų įvairovės, taškus perkeliant į paskutinį kriterijų – *kalbos normų laikymasis*. Žodyno aspektu aprašus formuluoti *Žodynas pakankamas / Žodynas nepakankamas*.
- kalbos normų laikymosi kriterijui skirti 5 taškus, 3 taškus skiriant rašybos ir skyrybos taisyklių taikymui.
- pagal galimybę rašymo užduočiai skirti daugiau laiko.

KALBOS VARTOJIMO GEBĖJIMŲ TIKRINIMO ATLIKTIES ANALIZĖ

Kaip jau buvo minėta, kalbos vartojimo sandą sudarė 5 užduotys. Viso kalbos vartojimo testo sunkumo rodiklis 65,86, skiriamoji geba 40,08. Kitaip tariant, testas lengvokas, bet kandidatus diferencijavo gerai. Keturios užduotys kandidatams pasirodė lengvos, o viena (asmenuojamųjų veiksmažodžių formų vartojimo) – normalaus sunkumo. Užduočių rodikliai pateikti 12 lentelėje.

14 lentelė

	1 užd.	2 užd.	3 užd.	4 užd.	5 užd.
Sunkumas	78,63	58,69	43,87	94,24	87,43
Skiriamoji geba	31,41	56,20	44,00	14,36	28,18

Patys kandidatai kalbos vartojimo sandą įvertino taip: testas normalaus sunkumo – mano 69,35 proc. kandidatų, testas lengvas – 14,34 proc., per sunkus – 10,22 proc. Tai, kad didžioji dalis kandidatų kalbos vartojimo testą įvertino kaip normalaus sunkumo ar net lengvą, rodo, kad ugdymo procese būtent kalbos vartojimo gebėjimams skiriamas didžiausias dėmesys.

Tikrinami kalbos vartojimo dalykai didesnių sunkumų kandidatams nekelia. Kiek sunkiau sekasi vartoti asmenuojamąsias veiksmažodžių formas.

Toliau pateikiamas kalbos vartojimo testo pavyzdys.

KALBOS VARTOJIMO TESTAS

(Trukmė – 30 min.)

1 užduotis. *Skaitydami tekstą iš siūlomų žodžių parinkite vieną tinkamą ir jį pabraukite. 0 atvejis – pavyzdys.*

8 taškai (vienas taškas už teisingą atsakymą).

Turguje

Miesto turguje visko tiek daug, kad (0) *apraibsta / aprasoja / aprimsta* akys ir apkursta ausys. Čia net (1) *palieki / pameti / pamiršti*, kas pats esi, iš kur atvažiavai. Žmonės juda kaip skruzdėlės skruzdėlyne – ir tarp (2) *ankštai / aukštai / retai* sugrūstų vežimų, ir ilga gatve, (3) *besileidžiančia / kylančia / stovinčia* į kalną, ant kurio (4) *driekiasi / slypi / stūkso* didžioji bažnyčia. Miestiečiai skiriasi nuo (5) *kaimiečių / gyventojų / kaimynų* – gražiau apsirengę, batuoti ir vaikštinėja sau be jokio darbo. Jie raukydamiesi ragauja iš kaimo atvežtas gėrybes: šaukštais kabina grietinę, laužia sūrius, (6) *derasi / derina / domisi* dėl kainos ir vis peikia. Kvepia dulkėmis ir obuoliais, kuriais (7) *užversti / užtiesti / užteršti* vežimai. O kai įsiklausai į nenutrūkstanti daugybės balsų (8) *gausmą / bildesį / šneketelėjimą*, tai ir nebegirdi visai nieko.

(Pagal Raimondą Kašauską)

2 užduotis. *Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius pavartokite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. 0 atvejis – pavyzdys.*

14 taškų (vienas taškas už teisingą atsakymą).

(0) Skruzdėlynas	(0) <u>Skruzdėlyne</u> visuomet pavyzdinga tvarka. Čia
(1–2) kelios patalpos	(1–2) _____ šildomi kiaušinėliai, auginami mažyliai.
(3) rūmai	Kambariai ir koridoriai nuolat valomi, vėdinami. Lyg
(4) durys	pilies (3) _____, skruzdėlyne gausu (4) _____, pro kurias

(5–6) vėsesnis oras	išeina ir sugrįžta skruzdėlės darbininkės. Esant
(7) samanos	(5–6) _____, visos durys užstumiamos miško
(8) pavasaris	(7) _____. Ypač judru skruzdėlyne (8) _____, kai reikia
(9) vidus	remontuoti rūmų (9) _____ ir (10) _____, auginti ir maitinti
(10) išorė	(11–12) _____. Rodos, ir mes, žmonės, daug ko
(11–12) naujoji karta	galėtume pasimokyti iš (13–14) _____.
(13–14) darbščiosios skruzdėlės	(Pagal Alfonsą Kazitėną)

3 užduotis. Kairėje pateiktus veiksmoždžius pavartokite nurodytu laiku ar nuosaka. 0 atvejis – pavyzdys.

16 taškų (vienas taškas už teisingą atsakymą).

Esamasis laikas

(0) nesuprantu	– Aš (0) <i>nesuprantu</i> , ko tu taip stipriai (1) _____ į tą miestą?
(1) veržtis	Juk čia, kaime, visi savi, artimi ...
(2) nebepažinti	– Ne, nieko aš čia (2) _____. Tik upė, laukai...
(3) tylėti	Kurį laiką abu (3) _____. Paskui (4) _____ lietus: jis
(4) pasigirsti	(5) _____ į medžių lapus, į vandenį, kur burbulai
(5) pilti	(6) _____ ir (7) _____.
(6) šokinėti	(Pagal Bronių Radzevičių)
(7) dužti	

Būtais kartinis laikas

(8) sudundėti	Naktį staiga (8) _____ griaustinis. Sniegas
(9) ištirpti	(9) _____ kaip sviestas keptuvėje, ir rytą žmonės
(10) bristi	(10) _____ per vandenį. Netrukus vanduo jau
(11) semti	(11) _____ namus.
	(Pagal Vytautą Račicką)

Būsimasis laikas

(12) pražūti	Ateis žiema, ir sodo derlius (12) _____, jeigu mes laiku jo
(13) nesunešti	(13) _____ į rūšį.
(14) sugrįžti	Ieva iš repeticijos (14) _____ truputį vėliau.

Tariamoji ar liepiamoji nuosaka

(15) elgtis	Senelis tarė:
(16) elgtis	– Vaikai, jeigu norite, kad su jumis kiti gerai (15) _____, pirmiausia patys visada
	(16) _____ mandagiai.

4 užduotis. Iš lentelėje pateiktų prielinksnių ir polinksnių parinkite tinkamus ir įrašykite į tekstą. Kiekvieną žodį vartokite vieną kartą. Vienas žodis lentelėje papildomas. 0 atvejis – pavyzdys.

6 taškai (vienas taškas už teisingą atsakymą).

ant / iš / su / į / prieš / prie / pro / ~~ties~~

Keleiviai ir lokys

Du draugai keliavo tuo pačiu keliu. Ties (0) mišku staiga _____ (1) juos atsirado lokys. Vienas keleivis greitai įlipo _____ (2) medį ir pasislėpė, o antrasis, vos nepakliuęs žvėriui į nagus, krito _____ (3) žemės ir apsimetė negyvas. Lokys prikišo _____ (4) jo snukį, lėtai apuostė žmogų _____ (5) visų pusių, – šis net kvapą sulaukė. Kai lokys

nurepečkojo sau į mišką, jaunikaitis, buvęs medyje, nulipo žemyn ir paklausė bičiulį, ką lokys jam pašnibždėjo.

– Nekeliauk _____ (6) draugais, kurie pavojuje palieka tave vieną. – atsakė tas.

(Pagal Ezopą)

5 užduotis. Iš lentelėje pateiktų jungtukų ir jungiamųjų žodžių parinkite tinkamus ir įrašykite į tekstą. Kiekvieną jungtuką ar jungiamąjį žodį vartokite tik vieną kartą. Vienas žodis lentelėje papildomas. 0 atvejis – pavyzdys.

6 taškai (vienas taškas už teisingą atsakymą).

ar / ir / ~~kaip~~ / kad / kurie / kodėl / kurios / o
--

Labas ir sudie

Norėdami patyrinėti, _____ *kaip* (0) žmonės susitinka ir atsisveikina, nuvykome į Vilniaus tarptautinį oro uostą. Paklauskite, _____ (1) būtent ten, o ne į geležinkelio _____ (2) autobusų stotį? Todėl, kad traukiniai _____ (3) autobusai šiais laikais – įprastas dalykas, ir jais išvykstančius retokai išlydime. _____ (4) štai lėktuvas – kas kita. Jis dažniausiai reiškia kur kas tolimesnę kelionę. Nepaisydami mokslininkų, statistikų ir visų kitų tarnybų pateikiamų duomenų, _____ (5) važiuojant automobiliu patirti avariją kur kas didesnė tikimybė nei ore, mes nervinamės.

O jei koks gedimas? O jei vėl

bagažo skyriuje kokia pelė, _____ (6) ieškos dvylika valandų ir neleis lėktuvui pakilti?

(Pagal Ramunę Žaržojutę)

TRUMPOS KALBOS VARTOJIMO GEBĖJIMŲ TIKRINIMO IŠVADOS

PUPP testo rengėjai galėtų:

- kiek pasunkinti testą, užduotims parinkdami aukštesnio kalbos mokėjimo (B2 lygio) tekstus,
- pirmoje užduotyje tikrinti daugiau sinonimikos atvejų, o ne tinkamo žodžio parinkimo gebėjimus, kai duoti visai skirtingo konteksto žodžiai;
- jungtukus ir prielinksnius tikrinti viena užduotimi.

Lietuvių kalbos mokytojams reikėtų daugiau dėmesio skirti veiksmažodžių formų vartojimo gebėjimams tvirtinti.

BENDROSIOS IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Atlikus Lietuvių valstybinės kalbos PUPP eksperimento rezultatų analizę galima teigti, kad pagal naują PUPP lietuvių valstybinės kalbos programą sukurtos užduotys ne visada tinkamai tikrina tikslinės grupės kandidatų gebėjimus. Tai lėmė ne kokios nors PUPP programos spragos, o tai, kad nėra aiškiai apibrėžtas tikslinės grupės lietuvių kalbos vartotojo kalbos mokėjimo lygis (B1 ar B2).

Siūlymai Nacionaliniam egzaminų centrui:

- NEC turėtų organizuoti tyrimus, kurie patikslintų nelietuviškų mokyklų dešimtokų valstybinės kalbos mokėjimo lygį, tik tada testai galėtų būti parengti kokybiškai tinkamesni kandidatų gebėjimams matuoti;
  - PUPP testo rengėjai turėtų ypač daug dėmesio kreipti:
    - į klausymo užduotis, kurios eksperimente buvo per menko kalbos mokėjimo lygio. Kuriant šias užduotis reikia siekti autentiškumo (tiek tempo, tiek sakinio teksto specifikos ir pan.).
    - į skaitomo teksto supratimo užduotis ir subalansuoti klausimus aiškiau orientuojantis į lygį.
    - į rašymo kriterijų pritaikymą konkrečios užduoties tekstui, išlaikant komunikacinio veiksmingumo principą kaip kriterijų kūrimo pamatą.
    - į kalbos vartojimo užduočių tekstus. Pastarieji galėtų būti aukštesnio kalbos mokėjimo lygio.
- Be to, vertėtų mažinti tarnybinių kalbos dalių vartojimo tikrinimo santykinę vertę.
- NEC turėtų pakoreguoti programą, sudarydami testo rengėjams galimybę reikalauti, kad teksto būtų klausoma tik 1 kartą; kad rašymo užduočiai atlikti būtų skirta 120 min.